рення умов відновлення промисловості. За традиційними економічними канонами промисловість завжди тяготить до транспортних коридорів. Побудова сучасних транспортних магістралей на території Польщі стимулювала виникнення вздовж цих магістралей безлічі промислових виробництв.

Висновки. Гадаємо, Україні не потрібно винаходити велосипед — достатньо модернізувати транспортні магістралі, насамперед на території Луганської області, що в поєднанні з іншими чинниками, безумовно, стане запорукою будівництва уздовж цих магістралей нових виробництв.

При цьому працівників, що вивільняються з вугледобувних підприємств, цілком нормально можна задіяти на будівництві доріг. Така професійна переорієнтація трудових ресурсів буде і максимально корисною для економіки, і мінімум витратною для бюджету через відсутність потреби перекваліфікації й перенавчання персоналу.

Список використаної літератури

1. Концепція державної промислової політики України : монографія / М. Г. Чумаченко, О. І. Амоша, М. І. Іванов та ін. ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. — Донецьк, 2000. — 423 с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2010 р. за № 527 «Про створення нових робочих місць для забезпечення зайнятості населення вуглевидобувних регіонів» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ligazakon.ua.

3. Проект Закону про зайнятість населення від 05.07.2012 р. № 5067-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua.

4. Програма створення нових робочих місць для забезпечення зайнятості населення вуглевидобувних регіонів на 2010–2011 роки [Електронний ресурс] : Розпорядження Луганської обласної державної адміністрації. — Режим доступу : http://www.loga.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2012 р.

УДК 368:336.22:34

О. В. Горбатенко,
канд. юрид. наук,
доцент,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ОБ'ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН ІЗ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

На підставі наукової літератури та нормативних джерел дано аналіз об'єктного складу правовідносин у соціальній сфері, зокрема, у пенсійному забезпеченні, встановлена правова природа матеріальних і нематеріальних соціально-забезпечувальних благ. Визначено особливості об'єктів процедурних і матеріальних правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Ключові слова: соціальне забезпечення, соціально-забезпечувальні правовідносини, пенсійні правовідносини, об'єкт, об'єктний склад, пенсія.

Відповідно до ст.1 Основного Закону Україна визнається суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, головним обов'язком якої є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, створення відповідних умов для реалізації людини як особистості. Проголошення України соціальною державою висуває особливі вимоги до правового регулювання відносин у соціальній сфері, зокрема в пенсійному забезпеченні. Пенсійне забезпечення в нашій країні є одним з основних видів соціального забезпечення і право на нього належить до найважливіших соціальних прав, закріплених у Конституції України. У свою чергу, реалізувати це право можливо завдяки пенсійним правовідносинам. Пенсійне забезпечення громадян набуває особливо важливого значення в період реформування пенсійної системи.

Соціально-забезпечувальні правовідносини, зокрема їх об'єктний склад, були предметом

© О. В. Горбатенко, 2012

дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як О. Д. Зайкін [1], І. В. Гущін [2], Т. М. Кузьміна [3], Н. Б. Болотіна [4], І. М. Сирота [5], М. Л. Захаров [6] та ін. Проте у зв'язку з реформуванням пенсійної системи виникає необхідність дослідження пенсії як об'єкту і складової структури пенсійних правовідносин.

Метою даної статті є аналіз об'єктного складу правовідносин у соціальній сфері, зокрема, у пенсійному забезпеченні, встановлення правової природи матеріальних і нематеріальних соціально-забезпечувальних благ, визначення особливостей об'єктів процедурних і матеріальних правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Як інститут, категорія, явище правовідносини мають систему, структуру, внутрішню організацію. Тому треба погодитись з О. Скакун, що структура правовідношення — це основні елементи правовідношення (суб'єкти) і доцільний засіб зв'язку між ними на основі суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, повноважень і відповідальності з приводу соціального блага чи забезпечення будь-яких інтересів [7, с. 377].

Основні елементи правовідносин взагалі — це структура правовідношення: суб'єкти (суб'єктивний склад), об'єкт, зміст, юридичні факти (юридичний фактичний склад). Спробуємо розглянути об'єкт як один із елементів правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, базуючись на нормах пенсійного законодавства.

У більшості випадків суб'єкти права вступають у правові відносини з метою задоволення своїх певних інтересів і потреб [8, с. 230]. Інакше кажучи, для суб'єкта права правовідносини є юридично регламентованими засобами досягнення певних благ (соціальних, особистих, колективних та інших). Ці матеріальні, духовні та інші соціальні блага, що слугують задоволенню інтересів і потреб громадян та їх організацій із приводу яких суб'єкти вступають у правовідносини і здійснюють свої взаємні суб'єктивні права і юридичні обов'язки, є об'єктами правовідносин.

Питання об'єкта правовідносин не таке просте, бо ще С. Алексєєв писав, що до часу виходу його «Загальної теорії права» накопичилася велика література, в якій висловлено чимало точок зору із рішення цієї складної теоретичної проблеми [9, с. 162]. Р. Халфіна у свій час підкреслювала, що термін «об'єкт права» і «об'єкт правовідношення» фактично співпадають [10, с. 212].

М. Матузов, підсумовуючи багаторічні дискусії з цього питання, підкреслює, що в юридичній літературі існують різні трактовки об'єкта правовідносин, але в результаті довгих спорів склались дві концепції — моністична і плюралістична [11, с. 400]. Згідно з першою об'єктом правового відношення можуть виступати тільки дії суб'єктів, оскільки саме дії, вчинки людей підлягають регулюванню юридичними нормами і тільки людська поведінка здатна реагувати на правовий вплив. Звідси — у всіх правовідносин єдиний, спільний об'єкт.

Згідно з другою позицією більш реалістичною і такою, що поділяється більшістю вчених (і нами), об'єкти правовідносин такі ж різноманітні як багатообразні врегульовані правом суспільні відносини, тобто саме життя. Адже закони, їх норми здійснюють свій вплив на людей, але через них і на об'єкти матеріального світу, соціальні спільноти, державні структури, інститути, організації, установи; встановлюють або змінюють їх статуси, режими, стани; закріплюють володіння, користування, розпорядження майном. А суб'єктивне право — це право не тільки на дії (свої або чужі), але й на певні блага.

Соціальні блага являються особливим об'єктом і основною ознакою соціально-забезпечувальних відносин. По-перше, соціально-забезпечувальні блага покликані компенсувати, мінімізувати наслідки соціальних ризиків (страхових і не страхових) втрати (зниження рівня) особою (сім'єю) засобів до існування, необхідність у несенні витрат, які визнаються соціально значимими, усунення наслідків складної життєвої ситуації.

По-друге, соціальні блага як об'єкт соціально-забезпечувальних відносин — поняття комплексне, яке об'єднує як матеріальні, так і нематеріальні блага. Втім у теорії права соціального забезпечення традиційно зберігається визначення соціально-забезпечувальних відносин як майнових, оскільки, як відзначають багато авторів, їх предметом є матеріальні блага, що передаються особам, які їх потребують у власність або у користування, або послуги, що також мають споживчу вартість [6, с. 82]. Як відзначає Н. Б. Болотіна, об'єкт правовідносин — це реальне благо, на отримання, використання або охорону якого спрямовані суб'єктивні права і юридичні обов'язки — пенсії, соціальна грошова допомога, лікарська допомога, медична допомога, соціальна послуга, соціальна пільга тощо [4, с. 158].

Як видається, поряд із матеріальними соціальними благами значну роль починають відігра-

вати нематеріальні, особисті за своїм характером соціальні блага, які не мають споживчої вартості.

За формою соціальні блага матеріального характеру поділяються на соціальні блага, які надаються: 1) у грошовій формі (пенсії, соціальні допомоги, субсидії на оплату житла і комунальних послуг; безоплатні субсидії на придбання житлових приміщень окремими категоріями громадян; компенсаційні, страхові та інші соціальні виплати); 2) у натуральній формі (життєво необхідні (соціальні) товари, соціальні послуги.

Соціально-забезпечувальні матеріальні блага покликані поновити майнову (матеріальну) сферу життєдіяльності особи, компенсувати втрачений заробіток, дохід внаслідок втрати або зниження працездатності, втрати роботи (безробіття) або іншої складної життєвої ситуації.

Нематеріальні соціальні блага носять особистий характер, не мають грошової оцінки. Вони покликані забезпечити в комплексі з матеріальними соціальними благами реалізацію реабілітаційно-інтеграційної функції права соціального забезпечення, а також захист людської гідності. Тобто йдеться про поновлення соціального статусу особи.

Соціальні блага як об'єкт соціально-забезпечувальних правовідносин зберігають свій характер соціального забезпечення незалежно від того, в якому порядку вони надаються й оплачуються.

Об'єктом пенсійного правовідношення є пенсія [3, с. 79] того виду, якого є й пенсійні правовідносини. Так, у пенсійному відношенні з пенсії за віком об'єктом даного юридичного зв'язку особи і територіального органа (Пенсійного фонду України) є регулярне отримання пенсії за віком, а у правовідношенні з пенсії у випадку втрати годувальника — отримання даної пенсії сім'єю померлого (загиблого) тощо.

Об'єктом матеріальних правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є пенсійні виплати у солідарній і накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та соціальні послуги.

У правовій літературі пенсії визначаються по-різному. У минулому більшість фахівців визначали їх як щомісячні виплати аліментарного характеру за рахунок коштів держави та колгоспів, що акумулюються у відповідних фондах суспільного споживання і надаються за вислугу років, по інвалідності, у разі старості, втрати годувальника, які обумовлюються певною довготривалістю суспільно-корисної діяльності, в розмірах, що залежать від минулого заробітку працюючого [2, с. 40]. Так, В. С. Андреєв визначав пенсію як правову категорію, як щомісячну виплату з фондів для непрацездатних, що призначається в розмірах, співвіднесених з минулим заробітком, особам, котрі впродовж встановленого строку займалися суспільно корисною діяльністю й досягли певного віку [12, с. 31].

У діючому пенсійному законодавстві дається визначення пенсійних виплат і пенсії (ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»). Пенсійні виплати визначаються як грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюється у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати. Пенсія — щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Науковцями сформульовані основні характерні ознаки пенсій. А саме такі: виплата їх за рахунок спеціалізованого джерела (Пенсійного фонду або Державного бюджету України); виплата здійснюється періодично (щомісячно); пенсії встановлюються з урахуванням трудового (у новому Законі — страхового) стажу громадян і соціальних факторів; призначаються за умов, вказаних у законі (досягнення передбаченого віку; настання інвалідності; втрата годувальника; наявність трудового стажу певного періоду тощо); виплата пенсій гарантується державою; як правило, вони нараховуються, виходячи із заробітної плати або іншого доходу; пенсії є основним джерелом для існування непрацездатних пенсіонерів [13, с. 19].

В останні роки у наукових дослідженнях із права соціального забезпечення окреслилась тенденція диференційованого підходу до визначення пенсії. Так, Ю. Васильєва виділяє пенсії з державного пенсійного забезпечення, пенсії з державного пенсійного страхування, державні соціальні пенсії і формує відповідні дефініції як основу подальших досліджень. Розмежування зазначених видів провадиться за такими критеріями: джерело фінансування (пенсія з державного пенсійного страхування виплачується: за рахунок коштів Пенсійного фонду, пенсії інших двох видів — за рахунок Державного бюджету); категорії осіб, які забезпечуються (пенсії з дер-

жавного пенсійного забезпечення надаються окремим громадянам у зв'язку з певним строком військової або державної служби, служби у правоохоронних органах, а також постраждалим внаслідок шкідливих радіаційних впливів; соціальні пенсії — громадянам, котрі не мають права на пенсійне забезпечення першого або другого виду); умови призначення (наявність страхового стажу або певного строку служби); розміром пенсії (він може залежати від минулого заробітку або від прожиткового мінімуму пенсіонера) [14, с. 29–30]. Враховується також ознака відшкодуваності. Пенсії з державного пенсійного забезпечення або страхування призначаються у зв'язку з минулою трудовою чи іншою суспільно корисною діяльністю.

У Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачаються чотири категорії, що є об'єктом правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування — це пенсії із Пенсійного фонду, довічна пенсія із Накопичувального фонду, одноразова виплата із Накопичувального фонду та соціальні послуги. Так, довічна пенсія з коштів Накопичувального пенсійного фонду — це пенсійна виплата, сума якої визначається в договорі страхування довічної пенсії і сплачується у визначеному законом порядку застрахованій особі після досягнення нею пенсійного віку або членам її сім'ї чи спадкоємцям у випадках, передбачених Законом. Одноразова виплата — пенсійна виплата, що здійснюється у разі досягнення застрахованою особою пенсійного віку та в інших випадках на умовах і в порядку, визначеному законом за рахунок коштів Накопичувального фонду. Соціальні послуги — послуги, що надаються особам за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах і в порядку, визначених Законом. Тобто об'єктом матеріальних правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є конкретний вид матеріального забезпечення у вигляді пенсійної виплати та соціальні послуги (у вигляді допомоги на поховання пенсіонера).

Нині мінімальна пенсія за віком у солідарній системі дорівнює прожитковому мінімуму, який визначено Законом України «Про державний бюджет України на 2012 рік» [15].

Відповідно до ст. 12 Закону у 2012 р. встановлено прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі: з 1 січня — 1017 *грн*, з 1 квітня — 1037 *грн*, з 1 липня — 1044 *грн*, з 1 жовтня — 1060 *грн*, з 1 грудня — 1095 *грн*, а для осіб, які втратили працездатність з 1 січня — 822 *грн*, з 1 квітня — 838 *грн*, з 1 липня — 844 *грн*, з 1 жовтня — 856 *грн*, з 1 грудня — 884 *грн*.

Нині в Україні триває робота над вдосконаленням механізмів для введення в дію накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. У Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що після досягнення Україною певних критерій економічного розвитку додатково буде запроваджена накопичувальна складова загальнообов'язкової державної пенсійної системи.

Впровадження накопичувальної системи — 2 рівня пенсійної системи — передбачено Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [16]. Запровадження накопичувальної системи може скоротити майбутні видатки солідарної пенсійної системи і підтримати коефіцієнт заміщення заробітної плати на прийнятному рівні. Крім того, така система може забезпечити безпосередній зв'язок між сплатою внесків і розміром пенсії, як одним з більш значущих об'єктів соціально-забезпечувальних відносин.

Взагалі об'єктами правовідносин є об'єкти регульованих правом суспільних відносин, тобто зовнішні предмети, на які спрямовано ці відносини. Такими об'єктами, на думку В. С. Андрєєва, є види суспільних відносин, які виступають у правовій формі. Ними є пенсії, допомоги та інші види забезпечення [12, с. 31]. Аналогічну позицію займають І. В. Гущин [17, с. 108] та О. Д. Зайкін [1]. І. М. Сирота вважає цю позицію достатньо обґрунтованою і зазначає, що у пенсійних правовідносинах об'єкт має самостійне значення; він не збігається з діями суб'єктів пенсійних правовідносин та існує для того, щоб сторони пенсійних правовідносин могли реалізувати свої суб'єктивні права і юридичні обов'язки, на нього спрямовано їхній вплив [5, с. 69] Отже, об'єктом правовідносин є те, на що спрямовані суб'єктивні права і юридичні обов'язки учасників правовідносин. Матеріальні правовідносини із загальнообов'язкового держаного пенсійного страхування — це майнові відносини. Їхнім об'єктом є пенсійні виплати та соціальні послуги, з якими пов'язані суб'єктивні права пенсіонера на юридичне зобов'язання органа, який здійснює пенсійне забезпечення.

За допомогою пенсійних правовідносин індивідуалізується — конкретизується майно-

ва частка (гроші) пенсіонера в загальному Пенсійному фонді. Цю частку повинен видати (виплатити) пенсіонерові орган пенсійного забезпечення за рахунок коштів, визначених на ці цілі з Пенсійного фонду України. До виникнення пенсійних правовідносин пенсія ще не виокремлена із загальної суми коштів цього фонду; вона індивідуалізована і не конкретизована стосовно майнових суб'єктів пенсійних правовідносин. Тому в літературі з пенсійного права правильно зазначається, що з виникненням пенсійних правовідносин ще не є реальний об'єкт, оскільки грошові суми, що на них претендує пенсіонер, не виокремлені з загальної маси фонду як пенсії. Лише внаслідок дій іншого суб'єкта визначена сума грошей — пенсія передається пенсіонерові як об'єкт правовідносин [1].

Оскільки процедурні правовідносини із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, так само як і матеріальні, є правовідносинами активного типу, то особливість об'єктів даних правовідносин полягає в тому, що вони завжди виступають у вигляді результату дій зобов'язаного органа. У зв'язку з цим об'єкт процедурних правовідносин лише абстрактно може бути відділений від матеріального змісту правовідносин, від дій зобов'язаного органа.

Такої точки зору до визначення об'єкту процедурних соціально-забезпечувальних правовідносин підтримуються сучасні дослідники. Так, Т. В. Кравчук, характеризуючи об'єкт процедурного правовідношення з пенсійного забезпечення в разі втрати годувальника, визначає його (об'єкт) як результат дій уповноваженого суб'єкта (територіального пенсійного органа), який має прояв у двох формах: відмова правомочному суб'єкту — фізичній особі, або позитивне рішення щодо призначення пенсії [18, с. 14]. З таким висновком вченої слід погодитися

Висновки. Відповідно до домінуючої точки зору в теорії права будь-яке врегульоване правом відношення складається із трьох елементів: суб'єктів, об'єктів і змісту. У соціально-забезпечувальних правовідносинах спостерігається єдність передусім за об'єктом — соціально-забезпечувальні блага, покликані забезпечити гідний рівень життя людині, яка потребує соціального захисту.

Соціальні блага як об'єкт соціально-забезпечувальних відносин — поняття комплексне, яке об'єднує як матеріальні, так і нематеріальні блага. Матеріальні соціально-забезпечувальні блага (пенсії, допомоги та ін.) покликані компенсувати, поновити майнову сферу життєдіяльності особи, його матеріальне становище, нематеріальні соціально-забезпечувальні блага — немайнову соціальну сферу, так як забезпечують умови поновлення соціального статусу особи.

Список використаної літератури

1. Зайкин А. Д. Правоотношения по пенсионному обеспечению [Текст] / А. Д. Зайкин ; под ред. Н. Г. Александрова. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1974. — 192 с.

2. Гущин И. В. Советское право социального обеспечения: вопросы теории [Текст] / И. В. Гущин ; под. ред. В. С. Андреева. — Минск : Наука и техника, 1982. — 176 с.

3. Кузьмина Т. М. Советское право социального обеспечения [Текст] / Т. М. Кузьмина ; под ред. В. Н. Демьяненко. — Саратов : Изд-во Сарат. ун-та, 1982. — 127 с.

4. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України [Текст] : навч. посібник / Н. Б. Болотіна. — К. : Знання, 2005. — 615 с.

5. Сирота І. М. Право пенсійного забезпечення в Україні [Текст] : курс лекцій / І. М. Сирота. — К. : Юрінком Інтер, 1998. — 288 с.

6. Захаров М. Л. Право социального обеспечения России [Текст] : учебник / М. Л. Захаров, Э. Г. Тучкова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Волтерс Клувер, 2005. — 640 с.

7. Скакун О. Ф. Теория государства и права [Текст] : учебник для вузов / Ольга Федоровна Скакун ; Харьковский ун-т внутр. дел. — Х. : Консум, 2000. — 704 с.

8. Теорія держави і права [Текст] : навч. посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков [та ін.] ; за ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 368 с.

9. Алексеев, С. С. Общая теория права [Текст] : курс : в 2 т. / С. С. Алексеев. — М. : Юрид. лит., 1982. — Т. 2. — 359 с.

10. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении [Текст] / Р. О. Халфина. — М. : Юрид. лит., 1974. — 348 с.

11. Матузов Н. И. Теория государства и права [Текст] : учебник / Н. И. Матузов, А. В. Малько. — М. : Юристъ, 2004. — 512 с.

12. Андреев В. С. Право социального обеспечения в СССР [Текст] : учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. «Правоведение» / В. С. Андреев. — 2-е изд., доп. и перераб. — М. : Юрид. лит, 1987. — 352 с.

13. Астрахан Е. И. Принципы пенсионного обеспечения рабочих и служащих в СССР [Текст] / Е. И. Астрахан. — М. : Госюриздат, 1961. — 127 с.

14. Васильева Ю. В. Основания для дифференцирования правового регулирования пенси-

онных отношений [Текст] / Ю. В. Васильева // Правоведение. — 1998. — № 3. — С. 24–30.

15. Про державний бюджет України на 2012 рік : Закон України від 22.12.2011 р. № 4282-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282–17/page.

16. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3668–17.

17. Гущин И. В.Право членов колхоза на пенсию [Текст] / И. В. Гущин. — М. : Юрид. лит., 1972. — 192 с.

18. Кравчук Т. В. Пенсійне забезпечення у разі втрати годувальника у солідарній пенсійній системі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Т. В. Кравчук. — Одеса, 2008. — 20 с.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2012 р.

УДК 656.2:339.92

А. Ю. Реброва,
аспірант,
Українська державна академія залізничного транспорту,
м. Харків

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ Й МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Запропоновано методику удосконалення тарифної політики залізничного транспорту на національному й міжнародному ринках перевезень.

Ключові слова: тарифна політика, залізничний транспорт, мультимодальні перевезення, транзитні вантажі.

Головною особливістю тарифної політики залізничної галузі на сучасному етапі є те, що при її розробці та проведенні на мікрорівні мають раціонально поєднуватися інтереси вантажовласників, залізничної галузі, інших суб'єктів вантажних залізничних перевезень (власників рухомого складу), на макрорівні — держави та залізниць країн-учасниць єдиного транспортного процесу.

Існуючі економічні проблеми залізничної галузі України є наслідком недоліків транспортної та фінансової політики, у тому числі в галузі тарифного регулювання.

Питаннями удосконалення тарифної політики займаються багато науковців і вчених. Так, В. В. Чорний [1] у своїх працях обґрунтовує необхідність використання показників макро- та мікроекономічної ефективності при оцінці результатів удосконалення тарифної політики залізничного транспорту України на ринку міжнародних вантажних перевезень. В. А. Волохов [2] приділяє увагу удосконаленню ціноутворення на вантажні залізничні перевезення на основі логістичного підходу. Він вважає, що перегляд системи ціноутворення у вантажному русі з метою його оптимізації дозволить істотно поліпшити фінансовий стан залізничного транспорту, зміцнити його позиції в конкурентній боротьбі з іншими видами транспорту, уникнути штучного зниження обсягів перевезень через необґрунтоване завищення залізничних тарифів, а також здійснювати інвестиційні програми за рахунок власних джерел фінансування. Н. М. Колеснікова та Є. М. Сич [3] розглядають умови забезпечення ефективного державного регулювання ціноутворення в залізничній галузі та створення відповідного механізму з метою адаптації залізниць до високо конкурентного ринкового середовища.

Досліджуючи питання тарифної політики, дані вчені [1–3] у своїх працях доводять про недосконалість встановлення тарифів, виділяючи

© А. Ю. Реброва, 2012